

Конох Андрій Анатолійович

аспірант кафедри туризму

Запорізький національний університет

СПЕЦИФІКА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ З СПЕЦІАЛІЗАЦІЄЮ «ЕКОЛОГІЧНИЙ ТА СПОРТИВНИЙ ТУРИЗМ»

Анотація: У статті визначено роль екологічного та спортивного туризму в сучасному суспільстві та наведені особливості професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах з урахуванням сучасних потреб ринку у сфері активного туризму. Виокремлено особистісні якості, які мають бути притаманні майбутнім фахівцям екологічного та спортивного туризму.

Ключові слова: екологічний та спортивний туризм, вчитель фізичної культури, професійна підготовка, вищий навчальний заклад.

Постановка проблеми. Відродження системи освіти, її докорінне реформування мають стати основою відтворення інтелектуального, духовного потенціалу народу, національного відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні, виходу вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень [3]. Нинішня система освіти України ще досі перебуває в стані, який не задовільняє вимогам, що постають перед нею в умовах самостійної української державності, культурного і духовного відродження українського народу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В епоху державного і духовного відродження України, пріоритетна роль відводиться розвитку національної системи освіти і виховання, що забезпечуватиме її гуманітаризацію. Особливо це стосується вищої освіти, яка має бути

спрямована на забезпечення фундаментальної наукової, загальнокультурної, практичної підготовки фахівців, яке відчувають і сприймають ті великомасштабні зміни, що відбуваються в житті нашого суспільства. Саме фахівці мають визначити темп і рівень науково-технічного, економічного і соціально-культурного прогресу в державі, що дасть змогу вищій освіті створити підвалини духовної культури українського народу, відтворити продуктивні сили України [4]. Вищезазначені перетворення та підвищення ролі вищої освіти не могли не торкнутися і всієї туристської діяльності. Туризм сьогодні став невід'ємною частиною життя мільйонів людей. Він вносить вагомий педагогічний, соціальний і економічний внесок у становлення економічної і культурної бази держави, а також досягнення взаєморозуміння між народами [1]. Саме тому динамічний розвиток туризму в Україні вимагає високого рівня підготовки кадрів для цієї галузі, отже туристичний бізнес є одним із видів економічної діяльності, де індивідуальність має постійно знаходитись у процесі розвитку і вдосконалення.

У туристській індустрії людина і людський фактор мають значно більше значення, ніж сучасні мультимедійні засоби або найновіші теорії гостинності. Фахівці, зайняті в сфері туристичного бізнесу, мають бути зорієнтованими на клієнта. Вони самі є свого роду частиною туристичного продукту, що пропонується. Отже, людський фактор – це працездатний трудовий колектив, який потрібно підібрати, а потім підготувати для конкретної роботи. Якщо у працівників відсутні необхідні знання, навички, відповідна кваліфікація і досвід, то, на нашу думку, міне не менше двох років, перш ніж вони пройдуть навчання на практиці. Тому лише для адаптації новачка потрібно не менше, як півроку, щоб від його роботи отримати певні результати [1].

Вищезазначене дає змогу дійти висновку, що професійна кваліфікація залежить як від загальної, так і від спеціальної підготовки,

зорієнтованої на сучасну практику, світовий досвід. Відповідність змісту навчання вимогам майбутньої професії, взаємозв'язок навчання з виробничою практикою, теоретичних курсів із практичними предметами, тривале стажування на робочих місцях під час навчання у вищому навчальному закладі – це те, що формує основу підготовки висококваліфікованих спеціалістів у галузі туризму в Україні. Отже професійна підготовка майбутніх фахівців із екологічного та спортивного туризму у вищих навчальних закладах є актуальною.

На сучасному етапі розвитку вищої освіти спостерігається зниження професійної спрямованості підготовки майбутніх фахівців, потерпає змін формування майже всіх сфер професійної компетентності майбутніх фахівців. У педагогічних університетах освітній процес, з більшого, підпорядковується науковим знанням, меншою мірою – оволодінню операційно-технічною сферою (знання, практичні вміння і навички) відповідної галузі педагогіки. Ще недостатньо виявлено сутність, зміст, структуру професійної підготовки майбутніх фахівців із екологічного та спортивного туризму в вищих навчальних закладах. Не зовсім якісною є програма підготовки вчителів фізичної культури зі спеціалізацією екологічний та спортивний туризм. Відсутня технологія цієї спеціальної підготовки [1, 5, 6].

Отже, соціальна значущість туристської освіти й актуальність проблеми підготовки майбутніх фахівців із екологічного та спортивного туризму у вищих навчальних закладах визначили **мету нашої статті**: розкрити роль екологічного і спортивного туризму в суспільстві та визначити його специфіку, що має закладатися в основу професійної підготовки майбутніх фахівців вищих навчальних закладів освіти.

Виклад основного матеріалу. Роль туризму, взагалі, і екологічного та спортивного зокрема, як ефективного засобу фізичного, валеологічного, інтелектуального, морального і соціального виховання підростаючого

покоління, особливо була визначена в постанові Верховної Ради України «Про порядок введення в дію закону України «Про туризм» [4]. Введення в дію означеного закону зумовлено особливостями і специфікою туризму, що є підґрунтям професійної підготовки фахівців туристської галузі.

Отже, туризму відводиться певне місце в суспільному житті країн світу, в тому числі і в Україні. Хоча Україна доки ще посідає досить скромне місце на туристському ринку, незважаючи на свій величезний економічний та інтелектуальний потенціал. На нашу державу припадає менше одного відсотка світового туристського потоку. Тому за роки незалежності в українському суспільстві було сформовано громадську і наукову думку про найбільш ефективне використання наявно-реального туристського потенціалу, пожвавлення вітчизняного туристського ринку, зміцнення його матеріальної бази, скорочення дефіциту кваліфікованих кадрів, надання необхідної підтримки розвитку туризму [2].

Активний туризм, до якого відноситься екологічний та спортивний туризм, своєю сутністю і спрямуванням впливає на виховання в молодого покоління (в людей інших вікових груп) ціннісного ставлення до пам'яток культури, природи, сприяє формуванню навичок природоохоронної діяльності, екологічної культури. Екологічний та спортивний туризм – унікальне соціальне явище, що дає можливість спілкуватися людям із природою, знайомитись із життям інших народів, їхньою історією, культурою, традиціями, це демократичний вид відпочинку, що визначається вільним вибором форм особистої активності, яка реалізується в умовах туристського життя за маршрутом. Феноменом цього масового самодіяльного руху є і те, що при найменшій підтримці держави, він успішно може реалізовуватися в складних економічних умовах сьогодення. Це зумовлено особливостями туризму, адже він відображає захопленість людини мандрівками, забезпечуючи тим самим здоровий спосіб життя і формування всіх видів здоров'я: фізичного і соматичного – розвиток тіла

та фізіологічних систем; психічного (інтелектуального і емоційного) – розвиток сенсорних та інтелектуальних психічних процесів, станів, якостей особистості; духовного – формування ціннісного ставлення до культурної спадщини суспільства тощо.

Однією з важливих особливостей екологічного та спортивного туризму, що робить його популярним, є те, що він несе в собі історичну сутність і є аналогією традицій і поглядів українських чумаків і мандрівників. Він завжди об'єднується з різними формами суспільно-корисної діяльності мандрівника і є ефективною формою вирішення військово-прикладних проблем. Він – джерело створення інтелектуального продукту в сфері розробки теорії і технології туризму (стратегії, тактики, техніки переходів), нових туристських маршрутів (у тому числі й комерційних), сучасного обладнання; підготовки кваліфікованих кадрів (майстрів спорту, гідів, тренерів, інструкторів).

Виходячи з характерних особливостей екологічного та спортивного туризму, а також враховуючи нинішній критичний стан здоров'я певної кількості дітей і молоді в нашій країні, які все частіше скочуються в бездуховне кримінальне середовище, вживаючи алкоголь і наркотики, перед активним туризмом, як соціальним рухом в Україні, постають такі завдання: повернути молоді чудовий світ екологічного та спортивного туризму; розвивати ці види туризму як ефективний засіб формування особистості і виживання людини як у природній, так і міській сферах; створити систему підготовки спеціальних кадрів для забезпечення розвитку екологічного та спортивного туризму як ціннісного (для людини та держави) руху; забезпечити зміст навчання туристичних кадрів у вищих навчальних закладах згідно з програмою, в якій були б закладені особливості, специфіка і класифікація екологічного та спортивного туризму, що була розроблена й апробована в ході нашого дослідження.

Висновки. Вищезазначене дає змогу дійти висновку, що для

успішного розв'язання нагальних проблем розвитку туризму взагалі, і екологічного та спортивного зокрема, слід активно формувати кадровий потенціал, кваліфіковано готувати фахівців, створювати відповідно до потреб ринку нові спеціальності у сфері активного туризму.

Література:

1. Абрамов В. В. Годы и тропы: К пятидесятилетию харьковского спортивного туризма / В. В. Абрамов // Харьков : Кн. Рекламное агенство РА, 2000. – 332 с.
2. Булыгина И. И. Методические основы профессиональной подготовки организаторов туристической анимации : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. / Булыгина И. И. – М. : 1999. – 145 с.
3. Державна Національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К. : Райдуга, 1994. – 61 с.
4. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм» (№1282-ІУ від 18.11.2003) стаття 4. – С. 4.
5. Конох А. П. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців із спортивно-оздоровчого туризму у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / А. П. Конох. – К. : 2007. – 42 с.
6. Мулик К. В. Диференційований підхід до підготовки фахівців зі спортивно-оздоровчого туризму для роботи з дітьми, підлітками та студентською молоддю / К. В. Мулик, М. О. Носко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка [Текст]. Вип. 129. Т. II / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г.Шевченка; гол. ред. Носко М. О. – Чернігів : ЧНПУ, 2015. – С. 217–223.